

שחרור חטופים - חובת הדיון הציבורי

מוועדת וינוגרד אחרי מלחמת לבנון השנייה ועד למסקנות ועדת שמגר, שנתורו חסויות עד היום: המדיניות שגובשה אך חברי הממשלה הרלוונטיים אינם דנים בה כשהם צריכים לקבל את החלטותיהם הרות הגורל

יאיר קרטמן, מנהל תחום במרכז יצן

הוועדה בעניינינו מסרה את המלצותיה בשנת 2012, ועד עתה לא מצאה הממשלה לנכון לקיים דיון בר"ח ובהמלצותיו.

ועדת החוץ והביטחון מאפשרת דיון ציבורי צופה פני עתיד

חלק מרכזי בעבודת הנכנסת הוא פיקוח על עבודת הממשלה. הממשלה הנדרשת להחלטות מעשיות דחופות ונתונה לחצים גדולים ביותר צריכה, לטובת ההליך הראוי, להגות לצידה ביקורת פרלמנטרית הבודקת ומדייקת את החלטותיה. מן הראוי כי חלק מהשיח הציבורי בנושא שחרור החטופים ייערך בכנסת ישראל על סמך תובנות ועדות עבר.

בהמשך המלצות ועדת וינוגרד, המגדירה את הציורך הקיומי בניגוש אסטרטגיה צופה פני עתיד בנושא מדיניות שחרור חטופים, יש לחברו ועדת החוץ והביטחון הזמנתו וחובה ציבורית לעסוק במקסקנת ועדת שמגר מתוך מגמה לזון בנושא שחרור חטופים בדיון מושכל, מנוחה ניסיון עבר וחשיבה אסטרטגית, כאשר הגטל של החלטות המיידיות אינו מונח על כתפיהם.

החלקים הסודיים ויכולו להיות נידונים במסגרות סגורות, והחלקים העקרוניים ויכולו להיות נידונים בשיתוף הציבור. דיון כזה יכול להעשיר את השיח הציבורי ולדייק גם את מקבלי ההחלטות, שהעול הכבד מוטל על כתפיהם, להחליט לאור עקרונות ועדת וינוגרד. יש אפוא להקדיש חשיבה אסטרטגית ומבצעית יצירתית ומעמיקה על מנת למצוא דרכים להרתיע את אויבינו מחטיפות או לגרום להם להחזיר את החטופים ללא עסקאות כאלה.

שר הביטחון דאז אהוד ברק ועדה לקביעת עקרונות לניהול משא ומתן לפדיון שבויים בראשות נשיא בית המשפט העליון בדימוס השופט מאיר שמגר. הוועדה נדרשה להמליץ על שיקולים, כללים ותהליכים בנוגע לניהול ולאישור של משא ומתן לשחרור שבויים ונעדרים ישראלים מידי האויב. ארבע שנים לאחר מכן, רק לאחר שחרורו של גלעד שליט מהשבוי, הגישה ועדת שמגר לברק את המלצותיה. המלצות הוגדרו מסמך סודי ביותר ולא פורסמו לעיון הציבור.

למרות כל האמור לא דנו הממשלה והכנסת בהמלצות אלו בהרחבה ובסודיות. בר"ח מבקר המדינה צוינו פעמים אחדות שבהן הוזכר דו"ח ועדת שמגר בממשלה או בוועדות הכנסת, אך לא היה בו דיון לצורך הכרעה וקביעת מדיניות.

בשלהי 2016 (תשע"ז) הוגשה עתירה לבית המשפט לעניינים מנהליים, ובה בקשה על פי חוק חופש המידע להעביר לעיון הציבור את העתק הדו"ח המלא של ועדת שמגר. בית המשפט קבע: "אין מקום להורות למשיבים להעביר לעותרת את הדו"ח המלא של הוועדה לניגוש מדיניות בניהול משא ומתן עתידו בנושא חטופים ונעדרים בישראל. העניין הציבורי שבחשיפת הדו"ח לעיני הציבור אינו גובר על עוצמת הפגיעה בביטחון המדינה והציבור ובשלומם של השבויים והנעדרים עם פרסום הדו"ח". במהלך הדיון בעתירה הובאו חוות דעת של מומחי ביטחון אשר טענו כי פרסום הדו"ח אינו מהווה סכנה.

למרות פסק הדיון, שלא חייב את הממשלה לחשוף את הדו"ח, ציין השופט שאול שוחט בהצעה לסיים כי לדעתו מצופה מהממשלה לזווג "תוך זמן סביר דיון רציני ומעמיק בהמלצותיה, גם אם לא מוטלת חובה על הממשלה שהורות על הקמתה לאמצן. ציפיה זו אינה רק של הוועדה וחבריה אלא של הציבור כולו.

בפני הביקורת. "אם נתחנו פועלים על מנת לשחרר שבויים או חטופים בצורה המגדילה משמעותית את החשש כי אחרים ייהרגו או ייחטפו, המסר שאנחנו שולחים על ידי כך אינו מסר של כבוד עצום להייל כל חייל וכל אזרח, אלא של התנהגות רגשית בחלקה שבהכרח יוצרת סיכונים מיותרים לחיים ולביטחון של חיילים ושל אזרחים. יש אפוא להקדיש חשיבה אסטרטגית ומבצעית יצירתית ומעמיקה על מנת למצוא דרכים להרתיע את אויבינו מחטיפות או לגרום להם להחזיר את החטופים ללא עסקאות כאלה".

הרב יוסף ויצן, אביו של ישראל עמיהו ויצן ה"ד, גיבור ישראל שנפל בקרב ההגנה בכרם שלום באירופי שמתת תורה, ביטא בדבריו עיקרון דומה: "יהיה לי קשה לשמוע את הקמפיין הרגשי ללא גבולות ואת הצעקה 'עכשיו, עכשיו'. אנו מאמינים שכל מי שלב יהודי בקרבו אינו נח כל עוד יש שבוי אחד בשבי המחבלים. זה כולל את מהגוינו. אולם כשבאים להחליט אי אפשר שהרגש ישתלט על המחשבה".

זו הייתה מסקנת ועדת וינוגרד בענייננו: "חובת הממשלה לעסוק בנושא זה ברמה עקרונית ולאצטט אסטרטגיה כוללת, שתשמש כבסיס לפעולות הן בהקשר המאמץ לצמצום מימוש חטיפות והן בפעולות במקרה שלמרות מאמצים אלה מוטש איום כזה. אסטרטגיה זו יכולה לכלול גם מרכיבים פומביים של הצהרת כוונות כללית. אם תכלול החלטת הממשלה הצהרת כוונות כללית כזו - חובה עליה לעמוד בה בעקביות ובנחישות".

ועדת שמגר לענייני שבויים ונעדרים והמלצותיה

בעקבות קביעתה האמורה של ועדת וינוגרד מינה

כשבועיים בלבד אחרי חטיפת החייל גלעד שליט סמוך לרצועת עזה תקפו מחבלי חיבאללה סיור של צה"ל בגבול הצפון. תוצאות המתקפה היו קשות: שמונה הרוגים, שני פצועים ושני חטופים. בשעה 22:30 באותו לילה, לאחר ישיבה של כשעתיים, החליטה ממשלת ישראל פה אחד לצאת למבצע צבאי. תאריך האירוע בצפון היה ט"ז בתמוז תשס"ו, 12 ביולי 2006. כך החלה מלחמת לבנון השנייה. המלחמה נמשכה 34 ימים, ומדינת ישראל איבדה במהלכה 164 אנשים: 119 חיילים ו-45 אזרחים.

ועדת וינוגרד

הישיבה השנייה במחלוקת של מלחמת לבנון השנייה מבחינה מדינית ומבחינה צבאית הובילו להקמת ועדת בדיקה ממשלתית בראשות השופט בדימוס ד"ר אילור וינוגרד. חטיפת החיילים, רכיב מרכזי ביציאה למרכזה, באה לידי ביטוי בדו"ח הוועדה. הוועדה הבינה כי רגשות סוגיית החטופים בעיני ישראל מקרינה על המוטיבציה של אויביה להוסיף ולהגיע להישגים בתחום הזה. "ברוך מאלו כי ככל שפגיעותנו נתפשת כגדולה יותר, וככל שהחשיבות שאנו מייחסים להשבת החטופים גדולה יותר - כך 'מחיר' ההשבה יירדש - ויתקבל - גבוה יותר. ובאותה מידה עולה התמריץ לבצע חטיפות נוספות", כתבה הוועדה בדו"ח הסופי שהגישה. הוועדה אף הפליגה מעבר לכך. היא נדרשה לטייען כי צריך לעשות 'הכול' כדי להשיב את החטופים. מה אמר 'הכול' שחרור של אלפי מחבלים? של כל המחבלים? בתשפ"ד הציבור בישראל, בוגר עסקת שליט, כבר יודע בדיוק כמה עלתה עסקה מהסוג הזה. אולם בזמנו, בתשס"ח (2008), כתבה כך הוועדה, בצופה פני עתיד: "הטענה יצירך לנישוא כמעט הכל על מנת להחזיר חטופים, על אף עוצמתה הרגשית, אינה עומדת

בסיד

נשות ומשפחות חיילי המילואים יקרות,

כבר חודשים שאנן ניצבות בחזית האזרחית. בשמחת תורה שלחתן את יקירכם אל המלחמה, ציידתן אותם בבטחון אישי ובחוסן וטפחתן אותם באהבה, וכך הם יצאו לקרב גבורים וחזקים. הם נלחמים עכשיו ברצועת עזה, מנינים על עם ישראל בגבול הצפון, ביהודה ושומרון ובמשימות המודיעין והמטה כשהם שואבים את הכוח מכן. המסירות שלכן, נשים ומשפחות יקרות, היא חוד החנית של העם שלנו. אתן מעצבות את שדה המערכה ושותפות מלאות להצלחה בקרבנות דורשנות המיוחדות של מדינת ישראל.

רק אתן יודעות כמה הקרבה, כמה מחירים וכמה תעצומות נפש דורשת המציאות הזו מכן, מהילדים מהמשפחה ואתרי היומיום שלא עוצרים.

אתן המנוע והמחולל של הניצחון שיבוא בע"ה.

ההערכה אליכן לא יכולה להסתכם בהבטה כלכלית כזו או אחרת, זה גדול מזה. למרות זאת, כשר האוצר כשאנו יושבים בדיונים הכלכליים והתקציביים למען המלחמה, ממשלת ישראל ואני רואים אתכן כחלק משמעותי מהמערך, ואכן קידמנו מספר צעדים שסייעו לחיילי המילואים ולמשפחות, בהקדמת תשלומים, באחוז מבושש עכשיו סל תמיכה והטבות נוסף למשפחות ובעזרת השם נפרסם אותן בהקדם האפשרי.

אני מחוייב לכל אחת ואחת מכן, נמשיך לתמוך ולסייע ככל האפשר.

אנו שולחים אליכן חיוב גדול ומצדיעים לכן, נשים ומשפחות יקרות, על הרוח שאנן מפיצות בקרב הלוחמים ובעם ישראל כולו.

כמו בימים ההם כך בזמן הזה - כנבחרתה של יהודית שעוררה את העם והכריעה את המערכה, כך אתן עושות זאת היום בבבורה גדולה ובזכותכן בעזרה נצחית.

חנכה שמח לכן, לבנים ולבעלים שבחזית.

בהערכה גדולה,
בצלאל סמוטריץ'
שר האוצר

בית הציניות הדתית

עם הנצח עם ערכי הנצח

בית הציניות הדתית מדברים אחדות

סירים פתוחים בתנוכה

בואו בתנוכה לסיור אינטראקטיבי, מנהל וחוויתי לכל המשפחה במרכז המבקרים החדשני של בית הציניות הדתית בכפר הרא"ה. לחוות ולחקור את ההיסטוריה של הציניות הדתית, מתחילתה ועד לתקופתנו.

ימים א'-ה' | כ"ז בכסלו-ב' בטבת (10-14.12)

שני סירים: 11:00, 13:00
ניתן גם לקבוע סירים לקבוצות ומשפחות במהלך תנוכה בתיאום טלפוני

חוויה ליסודית | אינטראקטיבי | סיור | סיצ' | המספחה | לכל | מרחב מואן | בסיקום

להזמנות באתר: www.bzd.org.il | הדט: 053-3373142